

Stimate Domnule Ministru,

Aș dori să vă scriu această scrisoare-manifest în calitate de elev, vizavi de chestiunea noilor Planuri-cadru propuse pentru programa școlară, aflate în dezbatere, în momentul de față.

Sunt un tânăr licean, în clasa a XI-a, la un colegiu național din județul Dolj. Studiez în cadrul unei clase de specializare reală, de matematică-informatică, însă am o predilecție către obiecte de studiu ce ies din această sferă, precum geografia, istoria și literatura, cea dintâi fiind și segmentul în care am participat și la olimpiadă. Experiența pe care am avut-o parcurgând materiile anterior-menționate mi-a demonstrat vasta lor utilitate, care, deși neglijată atât de planurile-cadru curente, cât și de perspectiva generală a Ministerului, constituie liantul amalgamului de cunoștințe pe care noi, elevii, se presupune a le fi dobândit pe parcursul ciclurilor gimnazial și liceal.

Geografia constituie, în acest sens, sinteza cunoașterii științifice, în fizică, biologie, chimie și matematică, dar și social-umaniste, prin economie, sociologie, până și istorie și psihologie. Deși contrar opiniei manifestate recent de către o serie de experți în domeniul educației, care au decis să restrângă, de exemplu, definiția geografiei la „o materie plictisitoare”, aceasta nu se reduce la memorarea denumirilor unor unități de relief, orașe, sau statistici. Începând cu originile planetei pe care trăim, continuând prin melanjul fin de factori ce o modelează, generând bazine, platforme, munți și văi, apoi în viața de pe aceasta, explicând dinamica faunei și florei relativ la mediile lor de viață și, nu în cele din urmă, finalizând cu omul, impactul său asupra planetei și efectele intervențiilor sale, geografia este întocmai materia care întrunește totalitatea informațiilor cuprinse de celelalte discipline și le aplică în mod universal. Concepte complexe, precum tiparele din dezvoltarea așezărilor urbane, amplasarea industriilor relativ la piața de desfacere sau efectele habitatului uman asupra propriului microclimat reprezintă probleme cât se poate de actuale din orizontul local, care necesită o abordare cât mai promptă și bine-informată, al cărei temei este precis geografia. Nemaifiind nevoie de a aminti laitmotivul pe care aceste tematici se desfășoară, anume cel al globalizării, respectiv al schimbărilor climatice, este lesne de observat că pachetul de competențe necesar în gestionarea problematicii geografice nu se limitează la întipărirea unor simple denumiri în mintea individului. De cele mai multe ori, reținerea denumirilor în mod explicit constituie obiectul geografiei lingvistice (toponimice), ramură a geografiei culturale axată pe studiul evoluției limbilor în plan mondial, apelând și la alte arii de cunoștințe, precum sociologia, psihologia, matematica și istoria. Așadar, nu pot rămâne decât perplex în fața presupusei lipse de gândiri critice din studiul geografiei.

Având în vedere rolul fundamental pe care geografia îl îndeplinește, ca obiect de studiu, eliminarea acesteia din Trunchiul Comun va conduce, eventual, la așa-numita catastrofă intelectuală pe plan național. Programa disciplinei geografice în ciclul liceal este una variată, ale cărei componente, deși putând părea, inițial, disjuncte, se află în strânsă conexiune. Poziționarea elementelor din programă într-o ordine constructivă, pornind cu geografia fizică în clasa a IX-a, care oferă elevilor un punct de pornire în înțelegerea mecanismelor care

determină mediul în care trăim, respectiv geografia umană din clasa a X-a, care îi suprapune noțiunile esențiale din geografia politică, demografică și economică, capătă adevăratul caracter aplicabil în clasa a XI-a, când cele două emisfere geografice, aparent antitetice, sunt descrise prin prisma simbiozei funcționale în care se află. Geografia mediului, hibridul obținut prin procedeul anterior, caută să dea elevului înțelegerea cel puțin elementară a situației curente pe plan politic și ecologic, pentru a putea jalona gama de fenomene cu care se confruntă umanitatea în vremurile noastre, sau care amenință să se dezlănțuie în viitor. Globalizarea, încălzirea globală, deșertificarea sau sistemul geopolitic mondial, printre altele, sunt concepte vădit necesare oricărui cetățean al unui stat liber, cu adevărat democratic, asimilarea lor fiind simbol al individului conștient, care caută progresul național și uman. De ce? Deoarece omul capabil să înțeleagă realitatea și să gândească pragmatic nu poate fi părținitor nici unor fabulații, făcându-l imun în fața dezinformării, și nici comodității, făcându-l imun și în fața propagandei.

Totalitatea problematicii geografiei mediului capătă, bineînțeles, un caracter particular României și Europei, în clasa a XII-a, închegând ansamblul de cunoștințe asupra situației concrete a țării noastre și comunității în care este integrată. Motivul din spatele acestui deziderat este acela că înțelegerea prezentului deschide o ușă către viitor. Problemele ecologice, oricât de distante ar părea, literalmente, nu vor rămâne astfel întotdeauna, atâta timp cât abordarea viitorului se face individual, necugetat, ci nu unitar, în mod educat. Aceeași situație este valabilă și în cazul problemelor de factură umanistă. Numai cei ce înțeleg sistemele economice, comportamentul societății, respectiv modalitățile prin care acestea se concretizează, pot să redefinească acești termeni și să ne ducă pe un drum mai bun. Eliminarea geografiei din studiul comun al ultimilor doi ani de liceu, în care dezvoltarea psihică a adolescentului atinge punctul maxim, trecând pragul maturității, lasă de înțeles că aceste competențe nu se înscriu în rândul celor dorite pentru generațiile viitoare. Eliminând percepția asupra prezentului, nu putem prefigura viitorul, astfel că sunt nevoit să deduc singur faptul că nu trebuie să înțelegem, și, implicit, să decidem, viitorul ce ni se așterne. Ce nu doriți să înțelegem, domnule Ministru?

Într-o situație similară se află și istoria, pe care îndrăznesc a o numi disciplina-soră a geografiei, materie față de care, de asemenea, am o anumită afinitate, însă la care nu am avut privilegiul de a participa la olimpiadă. Dacă geografia ne explică prezentul în expresie materială a tot ceea ce a rămas din trecut, istoria pătrunde dincolo de vălul actualului și ne inundă cu pașii premergători ce au dus la înfăptuirea, directă sau indirectă, a tot ceea ce este în prezent. Istoria, spre deosebire de geografie, posedă substanță covârșitor umanistă, însă nu total, punând, în ansamblu, povestea umanității. Apelând la noțiunile de cultură literară, constatăm că povestea, pentru a putea fi înțeleasă ca atare, necesită un fir narativ care păstrează coerența logică și cronologică a evenimentelor. Pe acest principiu, istoria predată în școli prezintă o anumită ciclicitate, alternând între cronologia istorică universală în primii ani ai treptelor gimnazială și liceală, respectiv cea națională, în anii superiori. Noțiunea timpului rămâne cea mai importantă, întrucât timpul reprezintă scara de măsură a unui eveniment, a cauzelor și a efectelor sale, atât pe plan național, cât și internațional, iar în absența acesteia,

firul logic și, deci, moral, poate fi alterat, confundat și chiar distrus. Odată cu acesta, este distrusă și amintirea oricărui eveniment notabil, cu atât mai mult impactul acestuia.

Din ruptura continuum-ului temporal reies, în clasele XI-XII, două materii: Istoria evreilor și a Holocaustului, respectiv Istoria comunismului în România. Conform Planului-cadru, acestea urmează a deveni ultima rămășiță a istoriei în ciclul liceal superior. Aceste două teme se axează, în fond, asupra unui binom ideologic ce contravine principiilor democratice pe baza cărora ne este guvernată țara, anume național-socialismul și comunismul. În calitate de simplu elev, existența acestor două obiecte de studiu îmi pare nejustificată, în contextul în care conținuturile lor pot fi și, în fapt, sunt atinse, în mod pregnant, de istoria propriu-zisă. Cele două elemente ale istoriei prezintă o importanță deosebită, este drept, însă separarea lor cu totul de trunchiul istoric fundamental poate lăsa loc de îndoială referitor la rolul istoric și/sau ideologic al disciplinelor stipulate. În cazul în care este considerată necesară, introducerea acestor discipline ar putea fi realizată cu ajutorul unor ore suplimentare de istorie, în anii de studiu aferenți. Cu toate acestea, este propusă o reducere a numărului de ore, iar percepția elevului asupra trecutului își pierde coerența. Dacă eliminarea geografiei produce deconectarea de prezent, eliminarea istoriei, reiterez, în perioada critică dezvoltării tânărului, produce și demontarea trecutului.

Într-o societate a secolului XXI, istoria s-ar dori prezentată cu un grad de obiectivitate ridicat. Contraexemplul frecvent propus, în acest sens, de specialiști, este cel al istoriei predate în perioada regimului comunist. Adeseori, aceasta este condamnată pentru glorificarea excesivă a trecutului național și al atunci-prezentului regim socialist. Nu sunt de acord cu parte din excesele pretinse ale acestei formări istorice, astfel că tocmai acest dezacord trebuie să aibă un rol formator asupra istoriei predate în manieră modernă. Cu toate acestea, studiind manualele de istorie din vremurile mele, dar și din anii '60-'80, am constatat variate discrepanțe. Așa cum prezentele manuale, implicit, deci programe, evidențiază, pe bună dreptate, însă în mod explicit, fenomene precum Experimentul Pitești, Tezele din iulie 1971, cultul personalității și penuria acută de alimente din perioada 1982-1989, manualele trecute priveau, similar, pe bună dreptate și tot explicit, greva generală din 1920, greva și masacrul de la Lupeni din 1929, frământările muncitorilor de la Atelierele Grivița și rafinăriile ploieștene din 1933 sau ilegalitatea mișcării comuniste. Nu pot să deduc nimic altceva decât firescul status quo antropologic, anume că, într-adevăr, predecesorii noștri făceau, ca și noi, parte din specia *Homo Sapiens Sapiens*. Totuși, în locul mitizării trecutului național, problema contemporană este cea a simplificării și comodificării acestuia, înghesuirea sa în câteva teme fundamentale, maleabile în substanță și absolute în efect, de accepțiune globală. Domnule Ministru, care considerați că este rolul istoriei în societate?

Geografia și istoria construiesc ansamblul celor două coordonate de care nu ne putem debarasa. Locul și timpul sunt cruciale, potrivit noțiunilor de cinematică, în determinarea vitezei de deplasare și a direcției în care această deplasare se realizează. Ca o busolă fără ac, societatea noastră riscă să rămână tocmai fără acest canevas fundamental, prin care ar trebui să nu uităm și să nu repetăm greșelile trecutului. În lipsa lui, riscăm să repetăm, nebunește și

mecanic, aceleași erori, la infinit. Aceste două elemente esențiale din cultura omului conțin și devin dovadă vie a adaptabilității acestuia, abilitate dobândită ca rezultat al dezvoltării unui intelect ieșit din comun, în rândul speciilor pământene. Progresul social, marcat prin uriașul pas al omului către viața în colectivitate, pe când acesta încă era vânător-culegător, a stat în specializarea sa în sarcini. Diviziunea forței de muncă, existentă încă din primele formațiuni tribale, aduce sporuri dramatice în productivitate, deci și în prosperitatea comunității. Element necesar și, totodată, catalizator al progresului, este flexibilitatea individului de a desfășura mai multe activități întreprinse la nivel social, permițându-i să suplinească semenii și să ordoneze populația potrivit producției optime. Așadar, societatea ideală necesită un individ polivalent și în aspect economic, ori cultura dezvoltării multilaterale pare a fi întocmai cea în detrimentul căreia se lucrează în propusele planuri-cadru.

Procesul de flexibilizare al curriculum-ului va da abilitatea elevilor de a-și alege dacă și cum își vor petrece un anumit număr de ore din totalul săptămânal, presupunându-se o exploatare activă a acestei oportunități, în vederea obținerii unei utilități cât mai mari. Într-un manieră categoric optimistă, intenția de flexibilizare elimină, în întregime, posibilitatea reală ca tinerii liceeni, deja înzestrați cu o cultură generală și o moralitate lacunară, să nu utilizeze acest curriculum personalizat pentru studierea materiilor față de care manifestă interes, sau de care au nevoie, în vederea examenului de Bacalaureat, respectiv admiterii în învățământul superior. În fond, ultimii 35 de ani au surprins o tranziție a societății românești spre una de consum, în care aparența, aspectul estetic, posesiunile materiale, reușita consemnată, însă imaterială sunt cele care dețin rolul de suprem cuantificator social. Blamăm regimurile trecute pentru politizarea sistemului de învățământ și forțarea formării elevilor pe baza unor criterii prestabilite, în timp ce, concomitent, acuzăm actualul sistem de neconcordanță la necesitățile economice. Experiența proprie îmi dictează să raționez că elevii vor opta pentru facil, ci nu pentru util, la momentul flexibilizării, întrucât produsul celor 35 de ani de 'reformă' capătă o formă concretă prin indiferența crasă a majorității față de calitatea educației.

Alegorizând, permiteți-mi să vă ofer o situație nu neapărat ipotetică, sub următoarea frază: „Ce îi pasă individului care merge în «mall», care se holbează în vitrinele magazinelor cu orice ocazie, despre strămoșii săi și despre viitorul speciei, atâta timp cât acesta mănâncă bine?”. Consider că această frază întruchipează așa-numita „România educată” și al ei succes răsunător. Iarăși, sunt nevoit, deductiv, să ajung la concluzia că aceste abateri de la normalitate, deși sunt produsul nepăsării statului prin excelență, au efectul amplificat de indiferența organizată. Deschiderea caracteristică unei societăți democratice moderne a permis liberul cuget al individului, iar oportunitatea nezăgăzuită de a întreprinde, economic, artistic, chiar și social, orice activitate, zace în esența valorilor europene moderne. Cu toate acestea, pârgghiile cu care individul este capabil să manevreze imensa cantitate de informație ce îi este, acum, disponibilă, prin intermediul internetului, îi sunt drastic reduse. Simplul fapt că absolventul finalizează cele 12 clase cu o cultură generală deficitară și, în mod regretabil, chiar inferioară unor predecesori, implică lipsa unui punct de pornire în studiul ulterior. Așa cum sugera și Immanuel Kant, cultura generală este componenta principală a cunoașterii

analitice, iar numai prin această metodă poate să fie extinsă, nu și prin intermediul tehnicilor „a priori”. Intuiția deznodământului unei bătălii, spre exemplu, rămâne la latitudinea oricărui cititor, însă certitudinea asupra faptului rămâne nulă până la dezvoltarea sa atestată. Așadar, eliminarea obligativității asupra elementelor de cultură generală, la nivel școlar, le va îndepărta aproape total de elevi, iar, prin extensie, va incapacita abilitatea acestora de a putea cunoaște, darămite înțelege, atât fundamentul moral, cât și cel faptic. Care ar trebui să rămână, în această situație, farul călăuzitor al națiunii?

O altă situație aprig dezbătută în programele propuse recent de către Minister este cea a combaterii pseudo-științei. Consider că este în esența oricărei societăți normale să caute răspunsuri și certitudine în privința oricărei afirmații, să nu credem fără a cerceta, potrivit practicilor retrograde din epoca feudală. Deși apărută recent în ochii organelor de media, problema incorectitudinii științifice s-a făcut simțită în sistemul de învățământ înainte ca aceasta să coincidă cu actualul context social. Atât la nivelul geografiei, cât și al altor materii de factură similară, care se află într-o permanentă construcție și adăugire de conținut, dar și reformulare și reactualizare, există o lipsă acută de material didactic adecvat. În exemplul elocvent al geografiei, principalul inconvenient este cel al manualelor, care, în afara vârstei veritabile de circa 20 de ani, care deja a depășit-o pe cea a elevilor care le studiază, reușesc să genereze confuzie prin varietatea formelor în care se prezintă. Numărul ridicat de manuale ce, în paralel, desfășoară aceeași programă, nu izbuteste în crearea unei imagini coerente asupra materiei, întrucât fiecare publicație are propriile categorisiri, propriile definiții și, mai mult decât atât, propriile statistici. Discrepanțele dintre conținuturile manualelor și realitate se pot pune, până la un punct, pe seama anilor diferiți de publicație, respectiv re-editare. Situația devine, însă, tragică, acolo unde apar greșeli elementare de conținut, cum ar fi procentajele care, adunate, nu sunt egale cu 100%, sau formule incorecte pentru compușii chimici din atmosferă. În mod aproape ironic, adeseori recurg la manualele tipărite în perioada 1978-1995 pentru o prezentare mai clară și mai amplă a problematicii geografiei, dar și a altor materii. Pentru reconectarea învățământului cu adevărat la necesitățile economice, precum și pentru a asigura bunăstarea societății, este necesară conștientizarea obligațiilor morale ale individului de a contribui la progresul societății și de a cunoaște mai mult decât predecesorii săi, în acest demers. Nu îmi rămâne decât să consider că majoritatea procedurilor realizate în vederea modernizării educației marșează într-o direcție opusă progresului, în care individul este îndreptățit în complacere, imposibil de învinuit fiind tocmai cei ce declanșează această decadentă. În „Republica” lui Platon, este vehiculată ideea necesității de prevenire a omului din a vota înainte ca acesta să devină conștient de valoarea și rostul său în societate, înainte de a deveni conștient de sine. În ignoranța generalizată, considerați că și noi suntem conștienți, domnule Ministru?

Direcția pro-europeană este considerată vectorul principal al modernizării învățământului românesc, necesitate vehiculată pe baza rezultatelor sub medie pe care sistemul le-a generat în cadrul unor testări internaționale, precum PISA. Pe baza experiențelor personale, îmi recunosc un scepticism propriu față de occidentalizarea educației românești. Am avut prilejul de a petrece patru luni într-un alt stat european, membru UE, cu una dintre cele mai valori ale

Produsul Intern Brut pe cap de locuitor, iar perspectiva unui învățământ românesc structurat pe baza acestuia îmi părea sumbră, având în vedere că, spre exemplu, studiul matematicii din clasa a X-a se limita la ecuații de tipul „ $x+2=8$ ”, iar elevii întâmpinau dificultăți în citirea propriei limbi native. Cu un clasament mai înalt în testările internaționale, sistemul acestui stat nu necesită o pregătire superioară din partea cadrelor didactice. Criteriile pentru a deveni profesor sunt absolvirea examenului de Bacalaureat (echivalentul său) în materia luată în considerație, urmată de participarea la un modul postliceal de circa trei luni. Greșeli frecvente de scriere în rândul cadrelor didactice, raționamente matematice greșite și chiar denaturarea, accidentală sau nu, a conținutului științific al programei, sunt chestiunile care, din nou, mă duc spre concluzia că parcursul României spre modernizare educațională, proces la care participă planurile-cadru, este echivalentul adoptării ignoranței ca politică de stat.

Înainte de a formula o concluzie finală, aș dori să fac un ultim apel la cultura generală, de data aceasta prin literatură, transmițând o strofă din poezia „Scrisoarea III”, operă a poetului nostru național, Mihai Eminescu, adeseori considerat „scheletul din dulapul poporului român”:

*Și acum priviți cu spaimă fața noastră sceptic-rece,
Vă mirați cum de minciuna astăzi nu vi se mai trece?
Când vedem că toți aceia care vorbe mari aruncă
Numai banul îl vânează și câștigul fără muncă,
Azi, când fraza lustruită nu ne poate înșela,
Astăzi alții sunt de vină, domnii mei, nu este-așa?
Prea v-ați atâtat arama sfâșiind această țară,
Prea făcurăți neamul nostru de rușine și ocară,
Prea v-ați bătut joc de limbă, de străbuni și obicei,
Ca să nu s-arate-odată ce sunteți - niște mișei!
Da, câștigul fără muncă, iată singura pornire;
Virtutea? e-o nerozie; Geniul? o nefericire.*

Am doar 18 ani, însă sper că pot și voi putea, în continuare, să privesc dincolo de propriile hotare cronologice. Secolul al XXI-lea se dorea a fi unul al nădejdi, cuceririle tehnologiei și societății emancipate să fie sorgintea civilizației în epocă de aur. Citind scrierile lui Eminescu, precum „Scrisoarea III”, „Glossă”, „Împărat și proletar” și „Epigonii”, acum constat, cu tristețe, a mea naivitate. Morții nu pot vorbi, astfel că nu nevoiesc a fi ascultați, tocmai de aceea fiind Eminescu „scheletul”, atât de actual și astăzi. Reformele propuse, dintre care și noul plan-cadru, doar acoperă, efemer, hăul ce se deschide dedesubt, chiar adâncindu-l în mod aproape mormântal.

Vă rog să îmi scuzați impertinența, dar voiesc să vă întreb un ultim lucru. Domnule Ministru, doriți să îngrijiți poporul nostru, sau intenționați să continuați seria celor 35 de ani de gropari, căutând, în deplin „casus belli” psihologic, viitoare schelete?